

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาการดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวันของ โรงเรียนบ้าน โศกสูง อำเภออุ้มผาง จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. โครงการอาหารกลางวัน
2. การดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวัน
3. การพัฒนาการดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวัน
4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
5. บริบทของ โรงเรียนบ้าน โศกสูง
6. บริบทของ โรงเรียนบ้านหนองเหล็ก (กองทัพบกอุปถัมภ์)
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

โครงการอาหารกลางวัน

1. ความหมายของโครงการอาหารกลางวัน

ความหมายของโครงการอาหารกลางวัน ได้มีผู้ให้ความหมายของโครงการอาหารกลางวันไว้หลายท่าน ดังนี้คือ

จินตนา สุราษฎร์พิทักษ์ (2541 : 83) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดบริการอาหารกลางวันในโรงเรียน เป็นโครงการที่จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมสุขภาพนักเรียนและครูในด้านโภชนาการทั้งยังเป็นการประหยัดเศรษฐกิจของผู้ปกครองนักเรียนและบุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียนด้วย ในการจัดบริการอาหารกลางวันในโรงเรียน ควรจัดให้เหมาะสมกับความต้องการทางด้านโภชนาการของนักเรียนและฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ตลอดจนมีการควบคุมดูแลเกี่ยวกับการสุขาภิบาลอาหารให้ถูกต้องด้วย

สำนักงานโครงการอาหารกลางวัน (2544 : 2) ได้ให้ความหมายของโครงการอาหารกลางวันไว้ว่า หมายถึง โครงการส่งเสริมการจัดอาหารกลางวันให้นักเรียนได้รับ

ประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียนส่งเสริมภาวะโภชนาการที่ดี การเลือกอาหารที่ถูกต้องตามกำลังเงินและเศรษฐกิจ ทั้งยังส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และการมีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร

สุริยันต์ กุลโพธิ์เมือง (2546 : 14) ได้กล่าวว่า การดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวันเป็นการจัดบริการอาหารกลางวันในโรงเรียนให้แก่นักเรียนที่ขาดแคลน เด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการและบริหารเด็กในโรงเรียน นักเรียนได้รับบริการอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการอย่างเพียงพอและเหมาะสมกับความต้องการทางด้านร่างกาย เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมที่ดี และเจริญเติบโตตามความเหมาะสมอย่างปกติ

สรุปได้ว่า โครงการอาหารกลางวัน หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการจัดบริการอาหารกลางวันให้แก่นักเรียนในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้ได้รับอาหารที่มีคุณค่าต่อร่างกายและส่งเสริมภาวะโภชนาการที่ดีให้กับนักเรียน

2. ความเป็นมาของโครงการอาหารกลางวัน

โครงการอาหารกลางวันเป็นโครงการที่เกิดจากความตระหนักของรัฐบาลที่จะแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการในเด็กซึ่งพบว่าสถานการณ์ปัจจุบันนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาจำนวนมากขาดแคลนอาหารกลางวันหรือมีอาหารกลางวันแต่ปริมาณไม่เพียงพอหรืออาหารมีคุณค่าทางโภชนาการต่ำทำให้การเจริญเติบโตทางด้านร่างกายไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 2)

สำนักงานโครงการอาหารกลางวัน (2544 : 1) ได้พบว่านักเรียนจำนวนมากยังขาดอาหารกลางวัน หรือได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณค่าต่ำ ไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ทำให้ร่างกายเจริญเติบโตไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน เกิดภาวะทุพโภชนาการ กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงเริ่มโครงการอาหารกลางวันในปี 2525 และได้ร่วมเฉลิมฉลองภายใต้คำขวัญ “ฉลอง 60 พรรษา มหาราชา เด็กประถมศึกษาไม่หิวโหย” โดยกำหนดนโยบายให้ทุกโรงเรียนจัดโครงการอาหารกลางวันก่อน ธันวาคม 2530 และในช่วงปลายปีงบประมาณ 2534 รัฐบาลได้ประกาศพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2535 เพื่อนำดอกผลของทุนไปใช้แก้ปัญหาด้านโภชนาการของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในสถานศึกษาทุกสังกัด และเพื่อให้การแก้ปัญหาด้านทุพโภชนาการและการขาดอาหารกลางวันบังเกิดผลรวดเร็วขึ้น จึงเกิดความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการกระทรวง

เกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข ระดมสรรพกำลังด้านวัสดุ อุปกรณ์ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ วิชาการและบุคลากร เพื่อพัฒนาโครงการอาหารกลางวันการจัดกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน ยังมุ่งเน้นให้เชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ และนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3. ความสำคัญของโครงการอาหารกลางวัน

โครงการอาหารกลางวันเป็นโครงการที่สำคัญ ที่เกิดจากความตระหนักของรัฐบาลที่มีเจตนารมณ์มุ่งมั่นจะแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของเด็กและเยาวชนของชาติ ให้มีพัฒนาการทางด้านสุขภาพและอนามัย อันเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มั่นคงและยั่งยืน สำนักงานโครงการอาหารกลางวัน กระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะหน่วยงานเลขานุการของคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้สามารถจัดบริการอาหารกลางวันให้นักเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบทุกคน ได้รับประทานอาหารในปริมาณที่เพียงพอและมีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน โดยเน้นการสร้างเครือข่ายการทำงานที่เชื่อมโยงกันอย่างกว้างขวาง

ปัญหาด้านโภชนาการนับว่ามีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยอย่างยิ่ง โภชนาการของเด็กไทยช่วงอายุ 3-5 ปี ประมาณ 1 ใน 5 มีความสูงต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เป็นผลมาจากการขาดสารอาหารแบบเรื้อรัง ขณะที่เด็กนักเรียนประถมศึกษาจำนวนมาก ไม่ได้รับประทานอาหารเช้าหรือได้รับประทานบ้างไม่ได้รับประทานบ้าง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กชนบทห่างไกล เด็กในครอบครัวยากจน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดเผยว่าจากการสำรวจข้อมูลนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2549 เกี่ยวกับปัญหาการมีน้ำหนักและส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุขซึ่งจะเป็นดัชนีบ่งบอกถึงแนวโน้มของปัญหาทุพโภชนาการหรือการขาดสารอาหารประเภทใดประเภทหนึ่งนั้นพบว่า ในจำนวนนักเรียนทั้งหมด 8,513,828 คน มีเด็กที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 650,802 คน มีส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ 478,970 คนและมีทั้งน้ำหนักและส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ที่มีจำนวน 524,986 คน (กองโภชนาการกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข. 2543 : 4)

ในวัยเด็กหากภาวะโภชนาการบกพร่องจะนำไปสู่การชะงักงันของการเจริญเติบโตร่างกายแคระแกร็นมีภูมิคุ้มกันบกพร่องทำให้เจ็บป่วยง่ายหากเด็กได้รับสารอาหาร

ไม่เพียงพอก็จะกลายเป็นผู้ใหญ่ที่แคระแกร็นและขาดคุณภาพที่สำคัญยิ่งคือมีผลกระทบต่อสติปัญญาและความสามารถในการเรียนรู้อย่างถาวรปัญหาทุพโภชนาการที่พบในประเทศไทยได้แก่การขาดพลังงานและคุณภาพโปรตีนต่ำในเด็ก (สิรินทร์พิบูลนิคม. 2547 : 3)

สรุปได้ว่า การดำเนินโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนเพื่อแก้ไขปัญหภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงมีน้ำหนักและส่วนสูงอยู่ในเกณฑ์ปกติ และช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนให้ได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าต่อร่างกาย

4. วัตถุประสงค์ของโครงการอาหารกลางวัน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา (2544 : 3) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดโครงการอาหารกลางวันไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร
2. เพื่อเกิดประโยชน์ทางด้านโภชนาการแก่นักเรียน
3. เพื่อให้นักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่า
4. เพื่อสงเคราะห์นักเรียนขาดแคลนอาหารกลางวัน

อาหารกลางวันจึงจัดทำขึ้นเพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้รับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความสมบูรณ์ให้แก่ร่างกาย ลดภาวะทุพโภชนาการของเด็กในวัยเรียน อันส่งผลต่อการเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเสริมสร้างประสบการณ์ด้านวิชาการโภชนาการให้นักเรียนได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วย

สำนักงานโครงการอาหารกลางวัน (2544 : 3) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน เพื่อให้ นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษาที่มีอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการรับประทานทุกวัน ตลอดปีการศึกษาอย่างเพียงพอตามความต้องการของร่างกาย

สรุปได้ว่า การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน เพื่อให้ นักเรียนระดับปฐมวัยและประถมศึกษาได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ช่วยเหลือนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการและนักเรียนที่ขาดแคลน

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการอาหารกลางวัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556 : ออนไลน์) กล่าวถึงประโยชน์ของโครงการอาหารกลางวันไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอเหมาะสมต่อความต้องการของร่างกายและมีสุขภาพอนามัยที่ดี
2. เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านโภชนาการและด้านเกษตรกรรมให้นักเรียน ผู้ปกครองรวมทั้งชุมชนให้มีความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่มีคุณภาพถูกหลักโภชนาการ มีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหารเช้า และมีความรู้ด้านเกษตรกรรม
3. เพื่อให้โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพนักเรียน โดยการปฏิบัติจริงให้รู้จักวิธีการผลิตอาหาร และบริโภคอาหารถูกหลักอนามัยและถูกสุขนิสัยที่ดี
4. สร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนให้สามารถจัดอาหารกลางวันได้เองอย่างยั่งยืน

6. รูปแบบการจัดโครงการอาหารกลางวัน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530 : 25-27) ได้กำหนดรูปแบบของการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนในระดับประถมไว้ 4 รูปแบบดังนี้

1. รูปแบบอาหารกลางวันเพิ่มเติม
2. รูปแบบอาหารจานเดียว
3. รูปแบบอาหารชุด
4. รูปแบบประสม

จากรูปแบบการดำเนินการดังกล่าว โรงเรียนสามารถเลือกดำเนินการตามรูปแบบที่มีความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน โดยจะต้องดำเนินการให้กับนักเรียนไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 2 วัน โดยโรงเรียนต้องคำนึงถึงคุณค่าของอาหารที่นักเรียนจะได้รับในแต่ละวัน ทั้งนี้ เนื่องจากนักเรียนในระดับประถมศึกษา เป็นวัยที่ต้องการอาหารที่มีคุณค่าต่อร่างกายเพื่อเสริมสร้างความเจริญเติบโตให้แก่ร่างกายอย่างครบถ้วนตามหลักโภชนาการ การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนอาจดำเนินการได้ในรูปแบบใดหรือหลายรูปแบบ ตามความเหมาะสมกับสภาพบริบท โดยเน้นที่ความประหยัด ปลอดภัย ได้คุณค่าจากรูปแบบดังต่อไปนี้คือ

1. รูปแบบอาหารเพิ่มเติม เป็นรูปแบบการจัดอาหารกลางวันโดยให้นักเรียนนำอาหารกลางวันมาจากบ้าน แล้วโรงเรียนจัดทำกับข้าวหรืออาหารหวาน เพิ่มเติมให้เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับประทานอาหารเช้าที่มีคุณค่าทางโภชนาการ โดยแจกให้นักเรียนเป็นกลุ่มเพื่อจะได้แลกเปลี่ยนอาหารกันรับประทาน หรือโรงเรียนจะจำหน่ายอาหาร

ราคาถูกให้กับนักเรียนก็ได้ แล้วจัดอาหารกลางวันส่วนหนึ่งให้กับนักเรียนที่ขาดแคลนได้รับประทาน

2. รูปแบบอาหารจานเดียว เป็นรูปแบบอาหารกลางวันทั้งโรงเรียนทั่วไปสามารถดำเนินการได้ เนื่องจากมีราคาถูก ประกอบง่าย และมีคุณค่าทางอาหารครบถ้วน มีรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับจัดสลับกับรูปแบบอื่น ๆ ได้ เพราะบางครั้งนักเรียนอาจเมื่อเข้าโรงเรียนก็ทำอาหารจานเดียวแทน ซึ่งสามารถจัดทำได้อย่างหลากหลายรายการอาหาร เป็นที่ชื่นชอบของเด็ก

3. รูปแบบอาหารชุด เป็นรูปแบบการจัดอาหารกลางวันที่มีสมบูรณ์ที่สุด ทั้งปริมาณ และคุณค่าอาหาร ประกอบด้วยข้าว กับข้าว ขนมหรือผลไม้ ในรูปแบบนี้นักเรียนจะต้องแจ้งความประสงค์รับประทานอาหารเป็นรายเดือนซึ่งทางโรงเรียนจะทราบจำนวนที่แน่นอนเพื่อจะได้เตรียมอาหารที่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน รูปแบบนี้เหมาะกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และใหญ่่มาก สามารถดำเนินโครงการอาหารกลางวันได้ดีกว่าทุกรูปแบบ

4. รูปแบบประสม เป็นรูปแบบการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนที่มีตั้งแต่ 1 รูปแบบขึ้นไป เพื่อดำเนินโครงการอาหารกลางวัน เช่น

วันจันทร์ นักเรียนนำข้าวและอาหารกลางวันมาจากบ้าน โรงเรียนประกอบแกลงเพิ่มเติมให้

วันอังคาร นักเรียนนำข้าวมา โรงเรียนทำผัดกะฉ่ำหมูกรอบ

วันพุธ โรงเรียนทำก๋วยเตี๋ยวราดหน้า

วันพฤหัสบดี โรงเรียนทำข้าวราดแกง

วันศุกร์ นักเรียนนำข้าวและอาหารมาจากบ้าน โรงเรียนทำกับข้าวเสริมให้

7. ประเภทของการจัดโครงการอาหารกลางวัน

คู่มือการส่งเสริมโภชนาการในโรงเรียนของกรมอนามัย (2535 : 7) ได้จัดประเภทของอาหารกลางวันไว้ ดังนี้

1. ครั้วกลาง เป็นครั้วที่สามารถเตรียมอาหารเป็นจำนวนมากเพื่อส่งไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ที่รับซื้อ ต้องมีอุปกรณ์ทุกอย่างให้ครบพร้อมทั้งรถยนต์และคนขับในการให้บริการต่าง ๆ ควรตั้งอยู่ใกล้แหล่งที่สามารถซื้ออาหารเป็นจำนวนมากได้ โรงเรียนที่ขาดเจ้าหน้าที่ดำเนินงาน อุปกรณ์และครั้วจะซื้ออาหารได้จากครั้วกลาง การให้บริการแบบนี้ต้องมีจำนวนหลายโรงเรียนจึงจะคุ้มกับการลงทุน สำหรับครั้วกลางนี้อาจเป็นของรัฐ เอกชนหรือองค์การอิสระ

2. โรงเรียนจัดทำอาหารขายนักเรียน แบบนี้โรงเรียนมีเจ้าหน้าที่อุปกรณ์และเครื่องครัวพร้อมนักเรียนอาจจะรับประทานเป็นเดือนหรือซื้อเป็นงานการดำเนินงานมีหลายวิธี ดังนี้

2.1 โรงเรียนจ้างแม่ครัวหนึ่งคนและคนงานช่วย

2.2 ครูหนึ่งคนรับผิดชอบ มีคนงานช่วย

2.3 ครอบครัวยุโรปหรือบุคคลอื่นจัดทำ โดยประมูลราคาจากโรงเรียน

2.4 ครูรับผิดชอบเพียงคนเดียวและจัดนักเรียนเป็นกลุ่ม ตั้งแต่ชั้น

ประถมศึกษาปีที่สี่ ขึ้นไปผลัดกันมาช่วย

2.5 ครูแต่ละชั้นเป็นผู้รับผิดชอบ และจัดนักเรียนเป็นกลุ่ม ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ ขึ้นไปผลัดกันจัดทำอาหารขายนักเรียน มีครูประจำชั้นแต่ละชั้นเป็นผู้

ควบคุม

การจัดให้นักเรียนผลัดกันมาจัดทำอาหารเป็นการฝึกให้เด็กมีความชำนาญในการเตรียมประกอบอาหาร และจัดระเบียบต่าง ๆ ในห้องครัวและห้องอาหาร นักเรียนแต่ละชั้นต้องทำอาหารแข่งขันในด้านคุณภาพรสชาติ ความสะอาดและการจัดบริการ นอกจากนั้น เด็กจะได้รับโภชนศึกษาจากครูที่ควบคุม ฉะนั้นครูที่ควบคุมจะต้องมีความรู้ทางโภชนาการอย่างถูกต้อง และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้เด็กมีความสามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วย

3. โรงเรียนจัดบางส่วน เหมาะสำหรับโรงเรียนที่มีเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์จำนวนจำกัด แบบนี้จัดอาหารจานเดียวหรือเฉพาะกับข้าวอย่างเดียว เด็กนำข้าวมาจากบ้านหรืออาจทำในรูปอาหารว่างตอนเช้าหรือตอนบ่าย

4. แม่ค้านำอาหารมาขาย แบบนี้เหมาะสำหรับโรงเรียนที่ขาดเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์และครัว โรงเรียนจะอนุญาตให้แม่ค้าคนหนึ่งคนใดหรือหลายคนผูกขาดการขายอาหารในโรงเรียน หรือให้แม่ค้าหาบเร่เข้ามาขายโดยอยู่ในความควบคุมของโรงเรียนในด้านราคาคุณภาพ และความสะอาดของอาหาร การบริการอาหารแบบนี้ นักเรียนจะซื้ออาหารในราคาแพงเนื่องจากแม่ค้าคิดกำไร และทางโรงเรียนอาจควบคุมคุณภาพและความสะอาดไม่ทั่วถึง

5. โรงเรียนจัดอาหารเลี้ยงนักเรียนเป็นครั้งคราว แบบนี้เหมาะสำหรับโรงเรียนที่อยู่ในชนบทจริง ๆ โรงเรียนไม่พร้อมที่จะจัดอาหารเลี้ยงนักเรียนได้ทุกวัน ครั้งแรกอาจจัดเดือนละครั้ง ต่อไปอาจเพิ่มเป็นอาทิตย์ละครั้ง การจัดแบบนี้จะช่วยยกระดับภาวะโภชนาการของเด็กและด้านโภชนศึกษาได้บ้าง โดยเหตุที่แต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาแตกต่างกัน การจัด

อาหารเลี้ยงนักเรียนย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามปัญหานั้น ฉะนั้น การบริการอาหารแบบนี้จึงมีหลายวิธีด้วยกัน ดังนี้

5.1 นักเรียนนำข้าวมาจากบ้าน โรงเรียนเก็บเงินนักเรียนเพื่อทำกับข้าวเลี้ยง

5.2 นักเรียนนำอาหารดิบจากบ้านมารวมกัน ครู แม่บ้านและนักเรียนช่วยกันทำ

5.3 โรงเรียนดำเนินการด้านเกษตรกรรมโดยกลุ่มนักเรียนที่เรียนวิชาเกษตรแล้วนำผลิตผลที่ได้มาจัดทำอาหารเลี้ยงนักเรียน

การดำเนินงานแบบไหนก็ตาม ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานต้องเป็นผู้มีความรู้ทางโภชนาการ คอยแนะนำผู้จัดให้เข้าใจ มิฉะนั้นผลที่ได้รับจะไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

8. วิธีการและมาตรการในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน

สำนักงานโครงการอาหารกลางวัน (2544 : 4) ได้กำหนดวิธีการและมาตรการในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันให้กับหน่วยงานที่จัดการศึกษาให้กับนักเรียนในระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา เพื่อให้ นักเรียน ได้มีอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการ รับประทานตลอดปี การศึกษาอย่างเพียงพอกับความต้องการของร่างกาย โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญคือ นักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการและนักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน ดังนี้

8.1 ดูแลจัดการให้นักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ รับประทานอาหารที่มีคุณค่า

8.2 ดูแลจัดการให้นักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวันทุกคนได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าเหมาะสมกับวัย

8.3 ตรวจสอบคุณภาพอาหารเพื่อให้มีอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการ สะอาด ถูกหลักอนามัย สำหรับนักเรียน

8.4 บูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ตามหลักสูตร เชื่อมโยงกับโครงการอาหารกลางวัน

8.5 จัดทำกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนด้านเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน เช่น โครงการส่งเสริมผลิตเพื่ออาหารกลางวัน โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน เป็นต้น

8.6 ประสานความร่วมมือจากองค์กรหน่วยงานราชการเพื่อสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสม เช่น ส่งเสริมการสร้างผลผลิตในโรงเรียนการจัดหาอาหารกลางวันให้นักเรียน เป็นต้น

8.7 การนิเทศ ติดตามผลโครงการอาหารกลางวัน โดยเน้นการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้านต่าง ๆ โดยมีบูรณาการเข้ากับกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรให้มากที่สุด

การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน

สำนักงานโครงการอาหารกลางวัน (2544 : 2-11) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันเพื่อให้สถานศึกษาได้ดำเนินการดังนี้คือ

1. การสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนเบื้องต้นเพื่อให้ได้ข้อมูล สภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่ผ่านมา รวมทั้งข้อมูลสำคัญอื่น ๆ ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับการวางแผนจัดทำโครงการ ได้แก่

1.1 นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

1.1.1 นักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ

1.1.2 นักเรียนที่ขาดแคลน

1.2 นักเรียนกลุ่มอื่น

1.2.1 นักเรียนที่นำอาหารมาจากบ้าน

1.2.2 นักเรียนที่ซื้ออาหารรับประทาน

1.3 บุคลากร

1.3.1 บุคลากรในโรงเรียน

1.3.2 บุคลากรภายนอก

1.3.3 องค์กร หรือกลุ่มบุคคล

1.4 ทูนในการดำเนินการโครงการอาหารกลางวัน

1.4.1 งบประมาณหน่วยงานต้นสังกัด

1.4.2 มูลนิธิ

1.4.3 ผู้บริจาคอื่นๆ

1.4.4 โรงเรียนจัดทำเอง

1.5 วัสดุอุปกรณ์การครัว และเครื่องใช้ที่จำเป็นในการประกอบ

1.6 สถานที่ในการประกอบอาหาร

1.7 แหล่งวัตถุดิบ

2. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการ

สถานศึกษามีคณะกรรมการอย่างน้อย 1 ชุด เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดแนวทางการดำเนินโครงการและแก้ปัญหาจากการดำเนินโครงการ เพื่อให้การบริการอาหารกลางวันได้สม่ำเสมอและต่อเนื่องมีประสิทธิภาพ จึงให้ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานโครงการอาหารกลางวันจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน ซึ่งอาจประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนชุมชน ผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กร ครู ผู้รับผิดชอบโครงการนอกจากนี้โรงเรียนอาจแต่งตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ เพื่อดำเนินการโครงการต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความคล่องตัว ปราศจากปัญหา อุปสรรค เช่น อนุกรรมการวางแผนด้านรายการอาหารและการจัดเตรียมวัตถุดิบ อนุกรรมการด้านการเงินการบัญชี อนุกรรมการติดตามคุณภาพอาหาร อนุกรรมการบูรณาการอาหารกลางวันกับการเรียนการสอน อนุกรรมการติดตามประเมินผลโครงการตามเป้าหมาย

3. วางแผนการดำเนินงาน

เพื่อให้โครงการส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมายโดยตรง และให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาจึงควรดำเนินการวางแผนเพื่อดำเนินในสิ่งต่อไปนี้

1. กำหนดแนวทางการดำเนินงาน กลุ่มเป้าหมาย
2. การเลือกสรรรูปแบบการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแนวทาง และการดูแลเป้าหมายตามที่กำหนด
3. การใช้จ่ายงบประมาณให้เพียงพอตลอดปี
4. การจัดทำรายการอาหารเพื่อให้โรงเรียนมีอาหารที่มีคุณค่าและเหมาะสมตามฤดูกาล และราคาประหยัด
5. วางแผนการดำเนินงานและบริหารบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
6. วางแผนการสอนกับกระบวนการจัดทำอาหารกลางวัน

7. เชื่อมโยง ประสานการดำเนินงานกับโครงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการผลิต วัตถุประสงค์ป้อน โครงการอาหารกลางวัน

8. ประชาสัมพันธ์โครงการอันส่งผลต่อการระดมทุนและการช่วยเหลือ สนับสนุน โครงการอาหารกลางวันของ โรงเรียน

9. วางแผนการประเมินผลและการรายงานข้อมูล

10. เสนอแผนงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาให้ความ เห็นชอบและอนุมัติการดำเนินงาน

4. ดำเนินการตามแผนที่วางไว้

4.1 ชี้แจงให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญและเข้าใจในนโยบายเป้าหมายของการจัด โครงการอาหารกลางวัน เพื่อขอความร่วมมือจากบุคคลกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในการให้ความ สนับสนุนด้านทุน วัสดุงานครัว งานเกษตร และแรงงานในการประกอบอาหาร ซึ่งจะทำได้ โครงการอาหารกลางวันราบรื่น ยั่งยืนและบรรลุเป้าหมาย

4.2 ดำเนินงานตามที่วางแผนไว้เพื่อให้โครงการดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย โรงเรียนต้องคำนึงถึงส่วนประกอบต่างๆของบุคลากร วัสดุ การบริการ การประกอบอาหาร การบริหารจัดการ การสุขาภิบาลอาหาร และรูปแบบการจัดอาหารกลางวัน โรงเรียนสามารถ เลือกดำเนินการได้หลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสมของโรงเรียน ได้แก่

รูปแบบที่ 1 โรงเรียนประกอบการเอง

RAJABHAT SURINACHULAN UNIVERSITY

1. คณะครูและลูกจ้างจัดทำเอง

2. ครูและนักเรียนจัดทำ

3. ครู นักเรียน ผู้ปกครองจัดทำ

4. ประชาอาสา

5. จ้างบุคคลภายนอกมาประกอบอาหาร

6. จัดซื้ออาหาร

รูปแบบที่ 2 ศูนย์ผลิตอาหารในโรงเรียนประถมศึกษา

รูปแบบที่ 3 จัดจ้างเอกชนดำเนินการ

5. การประเมินผลโครงการ

โรงเรียนต้องดำเนินการประเมินผลและรายงานผลโครงการอาหารกลางวัน

- 5.1 โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมเสริม สนับสนุน หรือบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวันหรือไม่ มากน้อยเพียงใด โครงการอะไรบ้างที่ดำเนินการ
- 5.2 ชุมชนมีส่วนร่วมหรือให้การสนับสนุนในการจัดกิจกรรม โครงการอาหารกลางวันหรือไม่
- 5.3 จัดอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการหรือไม่
- 5.4 นักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ นักเรียนที่ขาดแคลนได้รับอาหารกลางวันครบ200วันหรือไม่
- 5.5 การเจริญเติบโตของนักเรียน มีพัฒนาการด้านน้ำหนัก ส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานกระทรวงสาธารณสุขหรือไม่
- 5.6 นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหารหรือไม่
- 5.7 อื่นๆตามความเหมาะสม

6. การรายงานผล

การรายงานผล เป็นขั้นตอนหนึ่งของการดำเนินงานซึ่งมีความสำคัญยิ่ง เนื่องจากเป็นขั้นตอนที่แสดงถึงการเคลื่อนไหวของสภาพปัญหาทางโภชนาการของนักเรียน และปัญหาในการดำเนินโครงการอื่นๆให้หน่วยงานต้นสังกัด ผู้บริหาร บุคลากรในโรงเรียน และชุมชนได้ทราบ เพื่อเป็นเหตุผลในการรับการสนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงานโครงการของโรงเรียน ควรดำเนินการรายงานข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ตามเวลาที่กำหนดในปฏิทิน ดังนี้

- 6.1 รายงานเรื่องการเงิน สำหรับเงินดอกผลของกองทุน โรงเรียนต้องรายงานการรับและจ่าย รายไตรมาสที่กำหนด
- 6.2 การรายงานข้อมูล
 - 6.2.1 รายงานข้อมูลจำนวนนักเรียนที่มีปัญหาโภชนาการ โดยทำการสำรวจ รวบรวมและสรุปตามแบบรายงาน
 - 6.2.2 รายงานผลการดำเนินงานของโครงการตามแบบรายงานที่กำหนด

การพัฒนาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน

1. การประชุมเชิงปฏิบัติการ

การประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นวิธีการหนึ่งที่หน่วยงานใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด

1.1 ความหมายของการประชุมเชิงปฏิบัติการ

สมคิด บางโม (2544 : 93) ให้ความหมายของการประชุมเชิงปฏิบัติการว่า หมายถึง การฝึกอบรมที่ให้ผู้เข้าฝึกอบรมได้ปฏิบัติจริง โดยทั่วไปจะมีการบรรยายให้ความรู้พื้นฐานก่อนแล้วจึงลงมือปฏิบัติ อาจเป็นการฝึกการใช้เครื่องมือใหม่ๆ ประชุมเพื่อสร้างคู่มือ หรือเพื่อสร้างอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือประชุมเมื่อได้ความรู้ใหม่ที่จะต้องฝึกนำไปปฏิบัติ การปฏิบัติ นิยมปฏิบัติเป็นกลุ่มย่อย ๆ มากกว่าการปฏิบัติเป็นกลุ่มใหญ่หรือรายบุคคล

สรุปได้ว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การฝึกอบรมเพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้และประสบการณ์ แล้วนำความรู้และประสบการณ์นั้น ไปใช้องค์กรได้อย่างเหมาะสม

1.2 วัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการ

สมคิด บางโม (2544 : 95) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประชุมเชิงปฏิบัติการไว้ดังนี้ คือ

1. เพื่อให้สมาชิกได้ปฏิบัติจริง
2. เพื่อให้เกิดงานใหม่
3. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือของสมาชิก

1.3 ขั้นตอนของการประชุมเชิงปฏิบัติการ

สมคิด บางโม (2544 : 95) ได้เสนอขั้นตอนของการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการไว้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 บรรยายให้ความรู้ เพื่อปูพื้นฐานและวิธีการต่างๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันไม่เกินร้อยละ 20 ของเวลาการประชุม

ขั้นตอนที่ 2 แบ่งกลุ่มย่อยมอบหมายงานให้ทำ

ขั้นตอนที่ 3 ทุกกลุ่มลงมือปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 4 รายงานผลการปฏิบัติงานในที่ประชุม

ขั้นตอนที่ 5 ถ้ามีเอกสารให้รวบรวมพิมพ์เป็นเล่ม ถ้าเป็นวัตถุ สิ่งของ หรือเครื่องมือ อาจเก็บไว้ที่ศูนย์ฝึกอบรม หรือมอบให้ผู้เข้าอบรมนำไปใช้ในหน่วยงานของตน

สรุปได้ว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ คือ การให้ความรู้ การลงมือปฏิบัติ การรายงานผลต่อที่ประชุม และการสรุปเป็นเอกสารผลการประชุมเพื่อนำไปใช้และการเผยแพร่

2. การศึกษาดูงาน

2.1 ความหมายของการศึกษาดูงาน

สมคิด บางโม (2544 : 92) กล่าวว่า การศึกษาดูงานหมายถึง การนำผู้เข้ารับการอบรมไปยังสถานที่อื่นนอกสถานศึกษา เพื่อให้พบของจริงซึ่งผู้จัดเตรียมการเป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า การศึกษาดูงาน หมายถึงการนำผู้เข้าฝึกอบรมไปดูงานนอกสถานที่ เพื่อให้เห็นการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จแล้วนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในองค์กรของตนได้อย่างเหมาะสม

2.2 ขั้นตอนของการศึกษาดูงาน

สมคิด บางโม (2544 : 95) ได้เสนอขั้นตอนการศึกษาดูงานไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ประสานงานแหล่งศึกษาดูงานในเรื่องวิธีการดูงานว่าควรทำอย่างไร

ขั้นที่ 2 แบ่งกลุ่มผู้เข้ารับการอบรม มอบหมายงานที่จะศึกษาดูงานให้
รับผิดชอบ

ขั้นที่ 3 ไปศึกษาดูงานตามกำหนดเวลา

ขั้นที่ 4 เมื่อกลับมาแล้วแต่ละกลุ่มเสนอหัวข้อที่ดูงาน พร้อมเสนอแนวคิดในการนำมาปรับปรุงหน่วยงาน หรืองานของตนเอง

ขั้นที่ 5 ทำรายงานการศึกษาดูงานเสนอ

สรุปได้ว่าการศึกษาดูงานประกอบด้วย 1) การกำหนดความต้องการ 2) การวางแผน 3) การมอบหมายภารกิจและกรอบในการศึกษา 4) การสรุปผล และ 5) การนำไปใช้

3.การนิเทศ กำกับ ติดตาม

3.1 ความหมายของการนิเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 42) ให้ความหมายของการนิเทศ หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือครูในโรงเรียน ให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานความภารกิจหลัก คือ การสอนหรือการเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมให้เต็มวัยและตามศักยภาพ โดยความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2545 : 25) การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร โรงเรียนกับครูในโรงเรียน ในการปรับปรุง แก้ไขพัฒนาการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน

สรุปได้ว่า การนิเทศ หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ปฏิบัติงานด้วยวิธีที่หลากหลาย โดยความร่วมมือของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อบรรลุผลในการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อผู้เรียน

3.2 ความสำคัญและจุดมุ่งหมายของการนิเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 43) การนิเทศภายในสถานศึกษามีหลักการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ดังนี้

1. การนิเทศภายในสถานศึกษา จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศ

2. บุคลากรเป็นหลักสำคัญของการดำเนินการพัฒนาระบบนิเทศภายในสถานศึกษา

3. การนิเทศภายในสถานศึกษา จะต้องสอดคล้องกับความต้องการและจำเป็นในการพัฒนาครูและบริบทของโรงเรียน

4. เป้าหมายสำคัญของการนิเทศ คือ การส่งเสริมสนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือสนับสนุนครูในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

4. การมีส่วนร่วมของชุมชน

4.1 ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545 : 9) การบริหารแบบมีส่วนร่วมหมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการทำงาน จะทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันเกี่ยวข้อง หากมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันแล้ว จะเป็นผลให้เกิดข้อผูกมัดหรือสิ่งที่ตกลงใจร่วมกัน ซึ่งประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิด และอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย
2. การมีส่วนร่วมในการบริหารมีผลในทางจิตวิทยา คือ ทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลง ในขณะที่เดียวกันก็จะเกิดการยอมรับมากขึ้น ยังเป็นวิธีการที่ผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติต้องเข้าใจร่วมกัน

4.2 รูปแบบการมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถสร้างความรู้สึที่ดีในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน และหน่วยงานอย่างเต็มที่โดยนำเสนอรูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมไว้ 4 รูปแบบคือ

4.2.1 การปรึกษาหารือ (Consultive Management) เป็นการบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในรูปแบบของคณะกรรมการ (Committee) เช่นคณะกรรมการโครงการ คณะกรรมการดำเนินงาน คณะกรรมการเฉพาะกิจ หรือคณะกรรมการที่มีชื่ออื่น ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจในการบริหารและการตัดสินใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการด้วย

4.2.2 กลุ่มคุณภาพ (QC Circles) เป็นการบริหารงานแบบเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในรูปแบบของกลุ่มบุคคล 3-10 คน ที่อยู่ในหน่วยงานเดียวกันเหมาะสำหรับผู้ปฏิบัติงานระดับปฏิบัติระดับหัวหน้า เพราะเป็นการฝึกฝนและเปิดโอกาสให้ทำงานร่วมกัน เพื่อค้นหาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งมีกระบวนการในการบริหารกลุ่มสร้างคุณภาพ 4 ขั้นตอน คือ P (Plan) การวางแผน D (Do) การปฏิบัติ C (Check) การตรวจสอบและ A (Action) การปรับปรุงแก้ไข สิ่งสำคัญที่สุดคือ ความพึงพอใจของ

ผู้ปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานต้องอยู่ในเกณฑ์สูงจึงจะสามารถนำระบบกลุ่มงานคุณภาพมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้

4.2.3 ระบบข้อเสนอแนะ(Suggestion System) เป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ได้ผลในทางปฏิบัติ โดยมีลักษณะที่มีข้อแตกต่างจากข้อเสนอแนะที่พบเห็นทั่วไป ที่มีลักษณะเป็นกล่องหรือตู้รับความคิดเห็นเท่านั้น กล่าวคือ จะมีแบบฟอร์มข้อเสนอแนะให้ผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้องกรอกตามแบบที่กำหนด การบริการในรูปแบบนี้จะประสบผลสำเร็จก็ต่อเมื่อ

- 1) นโยบายเป้าหมายขององค์กรต้องชัดเจน
- 2) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานต้องสูง
- 3) การกำหนดผลตอบแทนที่จะให้แก่ผู้เสนอความคิดจะต้องสร้างความรู้สึกว่ามีค่า และมีผลทางจิตใจ

4) ระบบและขั้นตอนในการพิจารณาจะต้องรวดเร็วมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาที่แน่นอนชัดเจน ตลอดจนแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้เสนอความคิดได้ทราบอย่างรวดเร็ว พร้อมเหตุผล

5) ควรมีการประชาสัมพันธ์ หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการใช้แบบฟอร์มข้อเสนอแนะให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

4.2.4 ระบบส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจการซึ่งผู้บริหารนำมาประยุกต์ใช้ได้โดยการสร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของหน่วยงาน เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีความรัก ศรัทธา และอุทิศตนเพื่อความสำเร็จของหน่วยงานมากยิ่งขึ้น

4.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน

นงรัตน์ ศรีพรม (2544 : 22-23) ได้เสนอแนวทางในการดำเนินกิจกรรมที่โรงเรียนสามารถจัดเพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีหลายรูปแบบดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในด้านการบริหารและการจัดการ ในรูปแบบ คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน คณะกรรมการวางแผนนโยบาย เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมด้านวิชาการ เป็นผู้ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้นักเรียนที่เป็นลูกหลานเกิดการเรียนรู้หรือมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็ก เช่นพัฒนาการทางด้านภาษาด้านการอ่าน ด้านการปลูกฝังค่านิยมทางวัฒนธรรม

3. กิจกรรมอื่น ๆ ในโรงเรียน เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เช่นกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมการแข่งขันกีฬา เป็นต้น

4. ระบบส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ (Employee Ownership Plan) ให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับมีส่วนเป็นเจ้าของ มีส่วนลงทุน และมีความรู้สึกผูกพันในการปฏิบัติงาน เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันในโรงเรียน ผู้บริหารต้องนำมาประยุกต์ใช้โดยสร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึกเป็นของหน่วยงาน

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

1. ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการไว้ดังนี้

เลวิน (Lewin. 1946 : 34-36) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการ หมายถึง การวิจัยที่ดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้ การวางแผนที่พิจารณาไว้เป็นอย่างดี การปฏิบัติตามแผนและการประเมินผล หรือหาข้อเท็จจริงจากการปฏิบัติตามแผน ซึ่งการดำเนินการวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอนนี้จะเป็นลักษณะวงจรต่อเนื่องกันไป

โคเรย์ (Corey. 1953 : 50) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการ คือ กระบวนการที่ผู้ปฏิบัติพยายามศึกษาข้อมูล แล้วดำเนินการแก้ไขด้วยวิธีการวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะและใช้ปรับปรุงให้ดีขึ้น และใช้ประเมินผลการปฏิบัติงาน

แคมมิส และแมคแทกการ์ท (Kemmis&McTaggart. 1988 : 5-6) ได้สรุปความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่า เป็นแบบหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าที่สะท้อนตนเองเป็นหมู่คณะในกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ดำเนินการศึกษาโดยคนในกลุ่มที่ปฏิบัติงานตามปกติในสถานการณ์ทางสังคม เพื่อที่จะปรับปรุงวิธีลักษณะการปฏิบัติงานทางสังคมหรือทางการศึกษาให้ชอบด้วยหลักการเหตุผล มีความชอบธรรม และมีคุณภาพพร้อม ๆ กับสร้างความเข้าใจในงานที่ตนกำลังปฏิบัติและในสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ กลุ่มผู้ร่วมวิจัยนี้รวมถึงครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และสมาชิกในชุมชนอื่น ๆ กลุ่มใด ๆ ก็ได้ที่มีความ

สนใจร่วมกันในทางการศึกษาได้ใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาหลักสูตรในระดับโรงเรียน และพัฒนาการวางแผนและนโยบายของโรงเรียน

เบสแซย์ (Bassay. 1998 : 93) ได้อธิบายความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการทางการศึกษาว่าเป็นการแสวงหาความรู้ ซึ่งดำเนินการเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจ ประเมินผลเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติกิจกรรมทางการศึกษาบางอย่าง

กิตติพร ปัญญาภิญโญผล (2541 : 9) ได้สรุปว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การค้นคว้าเพื่อหาวิธีแก้ปัญหา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาคุณภาพของงานที่กำลังปฏิบัติอยู่และขณะเดียวกันสร้างความเข้าใจถึงสภาพและกระบวนการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดความรู้ที่กว้างขวางขึ้น และประสบการณ์ในการปฏิบัติซึ่งเป็นอีกด้านหนึ่งก็เป็นกิจกรรมที่นำไปปรับปรุงการปฏิบัติ ซึ่งอยู่บนฐานของทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory)

กระบวนการของการวิจัยปฏิบัติการนั้น ผู้ที่นำเสนอแนวคิดเป็นคนแรกคือ เลวิน และต่อมาก็ได้มีผู้พัฒนามาเรื่อย ๆ โดยสรุปแล้ว เป็นวงจรแบบเกลียวสว่านของการปฏิบัติและการวิจัย ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ คือ วางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Act) สังเกต (Observe) และสะท้อน (Reflect)

2. มโนทัศน์พื้นฐาน

มโนทัศน์พื้นฐานของการวิจัยเชิงปฏิบัติการสรุปได้ 7 ประการ (ประวิต เอราวรณ. 2545 : 5-6) คือ

2.1 การวิจัยปฏิบัติการเป็นการเชื่อมโยง 2 เรื่องเข้าด้วยกัน คือ แนวคิด ซึ่งเป็นทฤษฎีด้านต่าง ๆ อยู่บนหอคอยงาช้าง ไปสู่การปฏิบัติได้จริงซึ่งอยู่ล่าง ๆ ระดับรากหญ้า

2.2 ผู้ปฏิบัติคือนักวิจัย ซึ่งอยู่ในองค์กรหรือชุมชนที่กำลังเผชิญสภาพการณ์ปฏิบัติงานที่เป็นปัญหา หรือข้อสงสัยที่คลุมเครือไม่กระจ่าง

2.3 เป้าหมายคือ เพื่อแก้ปัญหา และเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานแบบมืออาชีพ

2.4 หัวใจสำคัญที่แฝงอยู่ในกระบวนการของการวิจัยปฏิบัติการคือ การมีส่วนร่วม ความร่วมมือกัน เพื่อนำไปสู่ความเกี่ยวพันกับผู้เกี่ยวข้องในองค์กรหรือชุมชนที่ดำเนินการวิจัย

2.5 การมีส่วนร่วมในการวิจัยปฏิบัติการคือ การร่วมมือกันตระหนักในปัญหา วางแผน ตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติ ส่งสะท้อนตัวเอง และรู้สึกเป็นเจ้าของ

2.6 เป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าแบบวิวัฒน์ ที่ค่อย ๆ พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ จากจุดเล็ก ๆ ของคนกลุ่มหนึ่งในประเด็นปัญหาที่ไม่ใหญ่โตซับซ้อนเกินไป

2.7 จุดเด่นข้อหนึ่งของการวิจัยปฏิบัติการคือผู้ปฏิบัติงานในฐานะนักวิจัยเมื่อได้ทำวิจัยแล้ว ผลวิจัยจะตอบสนองความต้องการของตนเองทำให้อยากศึกษาค้นคว้าและปรับปรุงพัฒนางานต่อไป

3. ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นวางแผน(Plan) เริ่มต้นจากผู้วิจัยสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาที่สำคัญ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

3.2 ขั้นลงมือปฏิบัติ(Action) เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมในขั้นวางแผนที่วางไว้มาดำเนินการ ในขั้นนี้ผู้วิจัยพบปัญหามากมาย แผนที่วางไว้ต้องยืดหยุ่นได้ เปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสม โดยกำหนดให้เกิดความสอดคล้องกับการปฏิบัติจริง

3.3 ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) เป็นการสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งสังเกตกระบวนการของการปฏิบัติการ (The Action Process) และผลของการปฏิบัติ (The Effect of Action) พร้อมทั้งจดบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง การสังเกตนี้หมายถึง การรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ ทั้งโดยการเห็นด้วยตาและการฟัง และการใช้เครื่องมืออาจเป็นแบบทดสอบวัดผลที่ออกมาเป็นตัวเลข แบบสอบถามที่ต้องการทราบถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในขณะที่ดำเนินการวิจัย ควบคู่ไปกับการสังเกตผลของการปฏิบัติ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายวิธี ผู้ทำวิจัยจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม พิจารณาข้อดีข้อเสียของเครื่องมือแต่ละชนิดเพื่อรวบรวมข้อมูลให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

3.4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติการ(Reflection) ขั้นสุดท้ายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการคือการตรวจสอบกระบวนการปัญหา หรือสิ่งที่มีอุปสรรคต่อการปฏิบัติการ ผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆตามสภาพแวดล้อมของโรงเรียนหรือกิจกรรมที่กำลังศึกษาโดยผ่านกระบวนการถกอภิปรายปัญหา การประเมินโดยกลุ่ม ได้ให้แนวทางในการพัฒนาขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม และเป็นพื้นฐานข้อมูลที่จะเป็นแนวทางไปสู่การปรับปรุง และการวางแผนปฏิบัติต่อไป

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยต้องตระหนักเสมอ คือ กลุ่มมีความสำคัญต่อกระบวนการดำเนินการวิจัย ไม่ควรดำเนินการตามลำพัง การวิจัยดำเนินการตามวงจร 4

ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติจริง การสังเกต การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน กระทำซ้ำๆตามวงจรจนกว่าจะได้ผลการปฏิบัติตามจุดมุ่งหมาย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยซึ่งปฏิบัติการใช้วิธีการของการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การแจกแจงข้อค้นพบที่สำคัญในเชิงอธิบายความ ซึ่งจะนำไปสู่การสรุปเป็นผลงานวิจัย และแสดงให้เห็นแนวทางหรือรูปแบบการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องราวของสิ่งที่ศึกษานั้น (สมบัติ บุญประคอบ. 2545 : 37-39)

บริบทของโรงเรียนบ้านโคกสูง

1. ประวัติของโรงเรียนบ้านโคกสูง

โรงเรียนบ้านโคกสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ที่บ้านโคกสูง หมู่ที่ 4 ตำบลกันทรารมย์ อำเภออุษาคเนย์ จังหวัดศรีสะเกษ รหัสไปรษณีย์ 33140 ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2482 ให้ชื่อว่า “โรงเรียนบ้านโคกสูง” โดยนายคุ้ม สุวรรณคุณ นายอำเภออุษาคเนย์ขณะนั้นเป็นผู้จัดตั้ง มีนายสร้อย วุฒานุสรณ์ เป็นศึกษานิเทศก์อำเภออุษาคเนย์ในสมัยนั้นนายสงค์ ถนอมเป็นครูใหญ่คนแรก ที่ดิน นายมา รตตะยงค์ เป็นผู้บริจาคจำนวน 18 ไร่ ต่อมา พ.ศ. 2496 นายเอมสิงหะ ครูใหญ่ขณะนั้น บริจาคที่ดินให้อีก กว้าง 10 วา ยาว 6 เส้น ต่อมา ขยายไปทางทิศตะวันออก นายเหลียม เสียงเพราะ มอบที่ดินให้อีก 1 เส้น 3 วา รวมเนื้อที่ทั้งหมด 27 ไร่เศษในปี พ.ศ. 2540 โดยนายบุญจินต์ รัตนแก้ว ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนในสมัยนั้น ได้ดำเนินการเปิดเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ขึ้น และเปิดชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3 ตามลำดับ

2. วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

โรงเรียนบ้านโคกสูง เป็นสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ คู่คุณธรรม ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาชาติ มีวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีทักษะการทำงานก้าวทันเทคโนโลยีมีศักยภาพการแข่งขัน พัฒนาครูผู้มืออาชีพ บริหารโรงเรียนเป็นฐานยึดหลักธรรมาภิบาล สู่มาตรฐานภายใน 2555

3. พันธกิจของโรงเรียน

1. ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ตามหลักสูตรและตามมาตรฐานการศึกษาชาติ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการศึกษาต่อได้
3. ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์
4. ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่
5. ส่งเสริมและพัฒนาการนำเทคโนโลยีมาจัดการเรียนการสอนและการบริหารให้มีคุณภาพ
6. ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนทักษะวิชาชีพ และวิชาชีพท้องถิ่น รักการทำงาน
7. ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างหลาย ในการจัดการเรียนการสอน
8. ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียน ครู มีการแข่งขัน
9. จัดระบบและพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพผ่านการประเมินในระดับดี
10. ส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีวิทยฐานะสู่ครูมืออาชีพ
11. บริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา
12. ส่งเสริมการบริหารงานที่โปร่งใสตรวจสอบได้โดยยึดหลักธรรมาภิบาล

4. เป้าประสงค์

นักเรียน ดี เก่ง มีสุข ครูเป็นมืออาชีพ ชุมชนและหน่วยงานอื่นให้ความร่วมมือ โรงเรียนมีมาตรฐาน

5. กลยุทธ์

การที่จะบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้จำเป็นต้องมีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อไปสู่การปฏิบัติซึ่งกลยุทธ์ดังนี้

1. พัฒนาครูให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญสู่ครูมืออาชีพ

2. พัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. พัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาและเศรษฐกิจพอเพียง
4. พัฒนาระบบสารสนเทศ เทคโนโลยีให้ทันสมัยเพียงพอต่อการเรียนและการบริหาร
5. พัฒนาแหล่งเรียนภายในและส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนภูมิปัญญาอย่างหลากหลาย
6. ส่งเสริมพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน
7. พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพ
8. ส่งเสริมความร่วมมือของชุมชน หน่วยงาน เพื่อการพัฒนาและระดมทุน
9. พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการบริหาร นิเทศติดตาม อย่างจริง
10. ส่งเสริมการดำเนินงานที่ถูกต้อง โปร่งใสตรวจสอบได้

6. สภาวะโภชนาการนักเรียน

จากข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนบ้านโคกสูง อำเภออุ้มผาง จังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษา 2553 มีนักเรียนทั้งหมดจำนวน 292 คน มีนักเรียนที่มีสภาวะขาดแคลนอาหารกลางวันทั้งสิ้นจำนวน 263 คน และมีนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการต่ำกว่าเกณฑ์ โดยมีนักเรียนที่น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์จำนวน 33 คน มีนักเรียนที่มีส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์จำนวน 34 คน ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่จำเป็นจะต้องแก้ไข เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับอาหารกลางวันที่มีคุณภาพถูกต้องหลักโภชนาการและเพื่อให้เด็กนักเรียนมีภาวะโภชนาการปกติทุกคน

7. การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน

โดยใช้ขั้นตอนในการดำเนินงานของสำนักงานโครงการอาหารกลางวัน (2544 : 2-11) ดังนี้

- 7.1 การสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน
- 7.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน
- 7.3 การวางแผน
- 7.4 การดำเนินการตามแผน
- 7.5 การประเมินผล
- 7.6 การรายงาน

8. รูปแบบการบริการอาหารกลางวันในโรงเรียน

รูปแบบในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนบ้านโคกสูง ให้บริการอาหารกลางวันโดยโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการเอง มีครูผู้รับผิดชอบโครงการ นักเรียนจะห่อข้าวมาจากบ้าน โรงเรียนจะประกอบอาหารคาวและหวานให้กับนักเรียนได้ร่วมกัน รับประทานอาหารเป็นกลุ่มในช่วงพักกลางวัน

บริบทโรงเรียนบ้านหนองเหล็ก (กองทัพบกอุปถัมภ์)

1. ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนบ้านหนองเหล็ก (กองทัพบกอุปถัมภ์) ตั้งอยู่เลขที่ 132 หมู่ 9 ตำบล ตาวัง อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32230 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์เขต3 e-mail bannonglegsc@hotmail.co.th website <http://www.thai-school.net/nonglag/> เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล1ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื้อที่ 17 ไร่ 1,217 ตารางวาเขตพื้นที่บริการการศึกษาบ้านหนองเหล็กหมู่9ตำบลตาวังอำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์

ประวัติโรงเรียนโดยย่อ

โรงเรียนบ้านหนองเหล็กตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2516 ชื่อว่า “กองทัพบกอุปถัมภ์” โดยได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากกองทัพบกจัดสร้างให้อาศัยงบประมาณจาก กองทัพบกทั้งสิ้นเป็นอาคารเรียนแบบ ป.1 จำนวน 1 หลัง 1 ชั้น 4 ห้องเรียนในงบประมาณ 140,000 บาท โดยมี ร.ต. คำพอง มณีเนตร เป็นผู้ดำเนินการจัดการก่อสร้างใช้เวลาประมาณ 3 เดือน จึงแล้วเสร็จแล้วมอบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์เป็นผู้รับมอบและแม่ทัพภาคที่3 ได้มาเป็นประธานในการมอบได้มอบหมายให้นายนั้น สอนงาน รักษาการครูใหญ่คนแรกเปิดสอนตั้งแต่ชั้น ป.1 – 4 สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 5 ชั่วโมงมีนักเรียนทั้งหมด 65 คน ต่อมาเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2535ชาวบ้านหนองเหล็กได้ขอ เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น “โรงเรียนบ้านหนองเหล็ก (กองทัพบกอุปถัมภ์) ตามประกาศของ กปจ. สุรินทร์ ลงวันที่ 23 ธันวาคม 2535

3. ข้อมูลนักเรียน (ณ วันที่ 10 มิถุนายน ของปีการศึกษา 2554)

1. จำนวนนักเรียนในเขตพื้นที่บริการทั้งสิ้น 53 คน

2. จำนวนนักเรียนในโรงเรียนทั้งสิ้น 53 คน จำแนกตามระดับชั้นที่เปิดสอน
เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตารางที่ 1 ข้อมูลนักเรียน

ระดับชั้นที่เปิดสอน	จำนวน ห้อง	เด็กปกติ		เด็กพิการเรียนร่วม		รวม
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
ประถมศึกษาปีที่ 1	1	5	5	-	-	10
ประถมศึกษาปีที่ 2	1	4	7	-	1	12
ประถมศึกษาปีที่ 3	1	3	4	-	-	7
ประถมศึกษาปีที่ 4	1	5	1	-	-	6
ประถมศึกษาปีที่ 5	1	3	5	-	-	8
ประถมศึกษาปีที่ 6	1	4	6	-	-	10
รวมทั้งสิ้น	6	24	28	-	1	53

ตารางที่ 2 ข้อมูลครูและบุคลากร

ประเภท / ตำแหน่ง	เพศ		อายุ \bar{X}	จำนวนบุคลากร (คน)			รวม
	ชาย	หญิง		ต่ำกว่า ป. ตรี	ป.ตรี	ป.โท	
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	1	-	53	-	-	1	1
- ผู้อำนวยการ	1	-	53	-	-	1	1
รวม	1	-	53	-	-	1	1
2. ผู้สอน	1	3	35.25	-	4	-	4
- ครู	1	2	37.33	-	3	-	3
- ครูอัตราจ้าง (ที่ทำสัญญาตั้งแต่ 9 เดือนขึ้นไป)	-	1	29	-	1	-	1
รวม	1	3	35.25	-	4	-	4

ประเภท / ตำแหน่ง	เพศ		อายุ \bar{X}	จำนวนบุคลากร (คน)			รวม
	ชาย	หญิง		ต่ำกว่า ป. ตรี	ป.ตรี	ป.โท	
3. บุคลากร	2	1	38	2	1	-	3
- เจ้าหน้าที่	-	1	28	-	1	-	1
- ลูกจ้าง	1	-	48	1	-	-	1
- อื่น ๆ	1	-	38	1	-	-	1
รวม	2	1	38	2	1	-	3
รวมทั้งสิ้น	4	4	38.50	2	5	1	8

3. จำนวนนักเรียนที่มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ของกรมพลศึกษาหรือสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 51 คน คิดเป็นร้อยละ 98.08
4. จำนวนนักเรียนที่มีน้ำหนักส่วนสูงตามเกณฑ์ของกรมอนามัย 46 คน คิดเป็นร้อยละ 88.46
5. จำนวนนักเรียนที่มีความบกพร่องเรียนร่วม 6 คน คิดเป็นร้อยละ 11.54
6. จำนวนนักเรียนมีภาวะทุพโภชนาการ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 11.54
7. จำนวนนักเรียนปัญญาเลิศ - คน คิดเป็นร้อยละ -
8. จำนวนนักเรียนต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 11.54
9. จำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน (ปัจจุบัน) 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.89
10. สถิติการขาดเรียน คิดเป็นร้อยละ 2.42
11. จำนวนนักเรียนที่เรียนซ้ำชั้น - คน คิดเป็นร้อยละ -
12. อัตราส่วนครู : นักเรียน = 1 : 13 (ระดับชั้นพื้นฐาน)
13. จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ วรรณคดีและนันทนาการ 52 คน คิดเป็นร้อยละ 100
14. จำนวนนักเรียนที่มีคุณลักษณะเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ผู้ปกครอง 52 คน คิดเป็นร้อยละ 100
15. จำนวนนักเรียนที่มีคุณลักษณะเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 100

16. จำนวนนักเรียนที่ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมทั้งในและนอกสถานศึกษา 100 คน คิดเป็นร้อยละ 100

17. จำนวนนักเรียนที่มีบันทึกการเรียนรู้จากการอ่านและการสืบค้นจากเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 88.46

18. จำนวนนักเรียนที่ผ่านการประเมินความสามารถด้านการคิดตามที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษา 49 คน คิดเป็นร้อยละ 94.23

19. จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินตามความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมตามที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษา 52 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ข้อมูลอาคารสถานที่

1. อาคารเรียน จำนวน 2 หลัง
2. อาคารประกอบ จำนวน 3 หลัง
3. ส้วม 2 หลัง
4. สนามเด็กเล่น 1 สนาม สนามฟุตบอล 1 สนาม สนามบาสเก็ตบอล - สนามสนามเทนนิส - สนาม อื่นๆ (ระบุ) สนามวอลเลย์บอล 1 สนาม สนามตะกร้อ 1 สนาม

ข้อมูลงบประมาณ

งบประมาณ (รับ-จ่าย)

ตารางที่ 3 ข้อมูลงบประมาณ

รายรับ	จำนวน/บาท	รายจ่าย	จำนวน/บาท
เงินงบประมาณ	127,200	งบดำเนินการ/เงินเดือน-ค่าจ้าง	-
เงินนอกงบประมาณ	-	งบพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา	127,200
เงินอื่น ๆ (ระบุ)	210,600	งบอื่น ๆ (ระบุ) ค่าอาหารกลางวันนักเรียน	210,600
โครงการอาหารกลางวัน			
รวมรายรับ	337,800	รวมรายจ่าย	337,800

งบดำเนินการ/เงินเดือนเงินค่าจ้าง คิดเป็นร้อยละ - ของรายรับ

งบพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 100 ของรายรับ

ข้อมูลสภาพชุมชนโดยรวม

1. สภาพชุมชนรอบบริเวณ โรงเรียนมีลักษณะของชุมชนเป็นชนบท มีประชากรประมาณ 800 คน บริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียน ได้แก่ พื้นที่สำหรับการเกษตร สถานที่ราชการ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนมัธยมประจำตำบล อาชีพหลักของชุมชนคือ เกษตรกรรม เช่น ปลูกข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง แดงโม เลี้ยงสัตว์ และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประเพณี/ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปคือ แกลมอประเพณีการแห่นะ ประเพณีทำบุญข้าวเดือนสาม การเช่นศาลปู่ ตาในเดือนหก ประเพณีการทำบุญร่วมมิตร

2. ผู้ปกครองส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6 อาชีพหลักคือ ทำการเกษตร และรับจ้างทั่วไป ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ฐานะทางเศรษฐกิจ/รายได้ โดยเฉลี่ยต่อครอบครัว ต่อปี 30,000 บาท จำนวนคนเฉลี่ยต่อครอบครัว 5 คน

3. โอกาสและข้อจำกัดของโรงเรียน

โอกาส โรงเรียนบ้านหนองเหล็ก (กองทัพบกอุปถัมภ์) มีพื้นที่พื้นที่ 17 ไร่ 1,217 ตารางวา ซึ่งสามารถใช้พื้นที่ทุกส่วนเป็นแหล่งในการเรียนรู้แก่นักเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งได้แก่ สวนป่าหลังโรงเรียน สวนเกษตร สวนยางพารา โรงเรียน และบริบทรอบโรงเรียนที่ร่มรื่น ด้วยการใช้เศษวัสดุในท้องถิ่นมาตกแต่ง โรงเรียนอยู่ใกล้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น สวนป่าธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้การทำเกษตรที่หลากหลาย มีหน่วยงานราชการ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน จากชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอย่างมาก

ข้อจำกัดโรงเรียนอยู่ใกล้แหล่งเสื่อมโทรมทางสังคม เช่น ชุมชนที่มีการเล่นการพนัน ผู้ปกครองมีฐานะค่อนข้างยากจน สภาพโดยทั่วไปค่อนข้างแห้งแล้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล การทำเกษตรกรรมจึงมักไม่ค่อยได้ผล เมื่อเสร็จสิ้นจากการทำนา หรือฤดูเก็บเกี่ยว จึงมีประชากรบางส่วนต้องย้ายไปหางานทำในถิ่นอื่น จึงทำให้นักเรียนต้องย้ายตามผู้ปกครอง หรืออยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ญาติ ส่งผลทำให้การสนับสนุนและการดูแลนักเรียนในด้านการเรียนและด้านต่าง ๆ ของนักเรียนได้ไม่ต่อเนื่องและไม่เต็มที่

4. การดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวัน

โรงเรียนบ้านหนองเหล็ก (กองทัพบกอุปถัมภ์) เป็นโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนน้อย จึงเป็นสาเหตุทำให้ได้รับงบประมาณรายหัวในเรื่องของการสนับสนุน โครงการ

อาหารกลางวันไม่เพียงพอ แต่ด้วยการบริหารจัดการที่เป็นระบบ นำหลักการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน 6 ขั้นตอนมาใช้ คือ

- 4.1 การสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน
- 4.2 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการ
- 4.3 วางแผนการดำเนินงาน
- 4.4 ดำเนินการตามแผนที่วางไว้
- 4.5 การประเมินผลโครงการ
- 4.6 การรายงาน

ซึ่งทำการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันประสบความสำเร็จ นักเรียนมีอาหารกลางวันรับประทานอย่างพอเพียงและมีคุณภาพ มีการปรับการเรียนการสอนที่สนับสนุนงานอาหารกลางวันก็คือ การจัดการเรียนการสอนวิชาเกษตร ทำให้มีการดำเนินการปลูกผักได้ผลผลิตอย่างมีคุณภาพ สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบในการประกอบอาหารกลางวันของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีในการรับประทานอาหารอย่างรู้คุณค่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ในการพัฒนาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนบ้านโคกสูง อำเภอชุมพวง จังหวัดศรีสะเกษ ได้ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สมควร ภูมิพันธ์ (2550 : 156) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า สภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลผลิตและด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก ด้านตัวป้อน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจำแนกตามสถานภาพของบุคลากร พบว่า ทั้งผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นเดียวกับสภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันอยู่ในระดับ มาก

อุดมสิน อุสาทรัพย์ (2551 : 95) รูปแบบการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุรไรรัมย์ เขต 1 : กรณีศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนประถมศึกษาใน โรงเรียนรัฐบาลและ โรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 ที่ประสบความสำเร็จและศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน โรงเรียนรัฐบาล

และนักเรียน โรงเรียนเอกชนเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวันของ โรงเรียน กลุ่มเป้าหมายจำนวน 100 คน ได้แก่ครูผู้สอนโรงเรียนละ 10 คนนักเรียน โรงเรียนละ 40 คน เครื่องมือในการวิจัยจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนและฉบับที่ 2 แบบสอบถามนักเรียนนักเรียนที่และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทั้ง 2 ใช้รูปแบบที่ 1 คือ โรงเรียนประกอบการเอง ความคิดเห็นของนักเรียนทั้งสอง โรงเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวันพบว่านักเรียน โรงเรียนวัดบ้านกะหาดมีความคิดเห็นต่อการดำเนิน โครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมากส่วนนักเรียน โรงเรียนมารีอนุสรณ์มีความคิดเห็นต่อการ ดำเนิน โครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

โชคชัย จรุงสำราญ (2551 : 101) ได้ศึกษาประสิทธิผลการจัด โครงการอาหาร กลางวันของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ประสิทธิภาพการจัด โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์การทำงานของครูผู้รับผิดชอบ โครงการอาหารกลางวัน ขนาดของ โรงเรียนเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็น ครูผู้รับผิดชอบ โครงการอาหารกลางวันปี การศึกษา 2546 ของโรงเรียนประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 207 คนเครื่องมือที่ใช้ใน การศึกษาคั้งนี้ คือ แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test, F test ผลการวิจัยพบว่า 1. สถานภาพของครูผู้รับผิดชอบ โครงการอาหารกลางวันที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ประสบการณ์การใน โครงการอาหารกลางวันในช่วง มากกว่า 10 ปีเคยเข้ารับการอบรม และโรงเรียนมีขนาดกลาง 2. ประสิทธิภาพการจัด โครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครใน ภาพรวมมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก 3. การทดสอบสมมติฐาน พบว่าครูผู้รับผิดชอบ โครงการอาหารกลางวันที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีประสิทธิผลการจัดโครงการ อาหารกลางวันแตกต่างกันอย่างมีนัยที่สำคัญที่ระดับ 0.01 ส่วนครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหาร กลางวันที่ปฏิบัติงานใน โรงเรียนขนาดต่างกันมีประสิทธิผลการจัด โครงการอาหารกลางวันไม่ แตกต่างกัน

จิตรตรี ผู้ธনী (2553 : 75-76) ปัจจัยที่ส่งเสริมและที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหาร โครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัด กรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร โรงเรียนจำนวน 14 คน ครู จำนวน 146 คนเครื่องมือ ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที่ ผลการวิจัย พบว่า 1) ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหาร โครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตบางกอกน้อย สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากแต่ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค โดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหาร โครงการอาหารกลางวันพบว่าไม่แตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้าน 3) ข้อเสนอแนะ โรงเรียนดังนี้คือ ควรจัดสรรงบประมาณซื้อเครื่องมือเครื่องใช้โดยตรงและควรมีงบประมาณเพื่อขยายพื้นที่รับประทานอาหารของนักเรียน

สังคม เข็มทอง (2555 : 63-64) ได้ศึกษากลยุทธ์การดำเนินโครงการอาหารกลางวันแบบยั่งยืนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ ผู้บริหารและครูจากโรงเรียนในโครงการอาหารกลางวันจากโรงเรียนจำนวน 236 โรงเรียน ข้อมูลเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 148 คน ซึ่งได้มาจากโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เชิงคุณภาพจากผู้บริหารและครูจำนวน 8 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1. สภาพการดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวันแบบยั่งยืนของโรงเรียนที่เข้าร่วม โครงการพบว่าโรงเรียนได้จัดโครงการอาหารกลางวันอยู่ก่อนแล้ว โดยได้รับเงินอุดหนุน โครงการอาหารกลางวันร้อยละ 40 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด คิดเป็นเงินต่อคนๆ ละ 6 บาท/วัน กิจกรรมโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการเป็นส่วนใหญ่ 2. ในการศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่าปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนที่เข้าร่วม โครงการ มีความแตกต่างกันตามสภาพบริบทและแหล่งสนับสนุน ตลอดจนความพร้อมของบุคลากรของโรงเรียนเอง 3. ส่วนกลยุทธ์การดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวันแบบยั่งยืนของโรงเรียนพบว่า แนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนของโครงการเกี่ยวกับเงื่อนไขแห่งความสำเร็จจากการดำเนินโครงการอาหารกลางวันแบบยั่งยืน สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ 3.1 เงื่อนไขที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ บุคลากรทุกคนของโรงเรียน ต้องให้ความร่วมมือ ท่วมเท และเสียสละ โดยไม่ถือเป็นเพียงบทบาทหน้าที่ของครู

ผู้รับผิดชอบโครงการ 3.2 เจื่อนใจที่มีความสำคัญรองลงมา ได้แก่ โรงเรียนต้องสามารถบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนให้ได้และสามารถนำความรู้ไปสู่การประกอบอาชีพของผู้เรียนได้

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ยูน (Yoon, 2002 : 188-B) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ผลกระทบทางโภชนาการของอาหารทานด่วนที่มีห้อยห้อยที่เสนอในโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนในมลรัฐอินเดียน่าพบว่า การจัดอาหารทานด่วนที่มีห้อยห้อยสามารถใช้ทดแทนโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนได้ เพราะมีสารอาหารประเภทไขมันดีสูงมาก ในอีกแง่มุมหนึ่งก็คือ การเสนออาหารทานด่วนที่มีห้อยห้อยนั้นสามารถใช้ในการปรับปรุงคุณภาพทางด้านโภชนาการในด้านพลังงาน วิตามินเอ และแคลเซียม เพราะผลกระทบทางด้านบวกต่อการมีส่วนร่วมในโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน

แฮมิลตัน (Hamilton, 2002 : 155) ได้ศึกษาโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนและอาหารกลางวันของเด็กนำมาเองสำหรับโรงเรียนชั้นประถมศึกษา การศึกษาเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กโดยการให้อาหารกลางวัน โดยเปรียบเทียบการที่เด็กนำอาหารจากบ้านมา โดยอาหารที่เด็กนำมาเองได้รับประทาน โดยการชั่งน้ำหนักมีอาหารเหลือจากเด็กจำนวน 114 คน โรงเรียนประถมวัย ร้อยละ 81 (N=92) เป็นการจัดบริโภคอาหารจากโรงเรียน และร้อยละ 19 (N=22) เป็นการทำอาหารมาเองของเด็ก มีการวิเคราะห์ด้านโภชนาการซึ่งจัดโดยกำหนดให้ใช้ ANOVA และ Tukeys 'est.(HSD.UEN), $P<0.05$

อาหารกลางวันมีประโยชน์ทางโภชนาการมากกว่า ($p,0.01$) สำหรับโปรตีน วิตามินเอ วิตามินดี วิตามินบี 2 วิตามินบี 6 วิตามินบี 12 กรด Pantothenic ฟอสฟอรัส แมกนีเซียม สังกะสี และใยของอาหารที่กิน ($p<0.05$) สำหรับแคลเซียม และไนอาซิน

หลังจากที่เห็นเรื่องอาหารที่สูญเสียไปจากการนำอาหารมาเองก็ยังคงมีปริมาณแร่ธาตุเหล่านี้สูงมากอยู่ ($P<0.01$) สำหรับวิตามินดี วิตามินบี 12 กรด Pantothenic ฟอสฟอรัส แมกนีเซียม และสังกะสี ($P<0.05$) สำหรับวิตามินบี 2 วิตามินบี 6 Folate และแคลเซียม

นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่สังเกตได้ว่า การนำนมและอาหารมาเองของนักเรียนทุกวันมีสูงกว่า ($P<0.01$) เมื่อเปรียบเทียบกับอาหารที่ได้รับจากทางโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะอาหารเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการเจริญเติบโตของเด็กระดับปฐมวัยและประถมศึกษา ซึ่งการได้รับสารอาหารที่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกายจะทำให้เด็กเจริญเติบโตได้

เหมาะสมตามวัย การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนยังช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กมีการบริโภคอาหารที่สะอาดถูกสุขอนามัย และให้เด็กได้บริโภคอาหารที่มีคุณค่าต่อร่างกายอีกด้วย

การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนจะประสบผลสำเร็จได้นั้น จะต้องมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมีการวางแผนและการดำเนินงานที่เป็นระบบ และได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันทำให้โครงการนี้ดำเนินต่อไปได้อย่างยั่งยืนโดยเล็งเห็นประโยชน์สูงสุดที่นักเรียนควรได้รับ เพื่อการเติบโตสมวัยเป็นเยาวชนที่มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY